

РОЗВИТОК КЛАСТЕРНИХ ІНІЦІАТИВ В ЄС В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

М. П. Хмара

*кандидат економічних наук, науковий співробітник
науково-дослідної частини Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Особлива увага до процесу кластеризації фірм зумовлена тим, що кластери є одним з інструментів підвищення конкурентоспроможності країни у світовому господарстві. Програми розвитку кластерів повинні бути засновані на детальному стратегічному та кластерному аналізі галузей економіки регіону та розроблені з залученням всіх зацікавлених сторін: органів влади (різного рівня), бізнес структур, асоціацій бізнесу, науково-дослідних та освітніх установ, фінансових організацій.

У цьому контексті показовим може бути досвід Франції, де про створення “полюсів” конкурентоспроможності Урядовий комітет з підвищення конкурентоспроможності регіонів (CIACT) оголосив національний тендер. Групи-переможці одержували статус полюса конкурентоспроможності з фінансовими (субсидії, податкові пільги) і соціальними (полегшення соціального тягаря) перевагами, та пріоритетну підтримку з боку Національного агентства стимулювання наукових розробок (ANVAR) і Банку розвитку малого і середнього бізнесу (BDPME). Очікувалося близько 15 заявок. Претендентів виявилось 105. З них було відібрано 67 полюсів, включаючи 6 “проектів світового значення” (з них по 2 у найбільших регіонах Іль-де-Франс і Рон-Альпі), 8 “проектів з міжнародним потенціалом” і ще 53 проекти національного й регіонального рівня. На їх підтримку з бюджету було виділено сумарно 1,5 млрд євро на трирічний період, протягом якого хід роботи буде

піддаватися регулярним перевіркам. Проекти світового значення, крім того, одержали додаткове фінансування від Агентства промислових інновацій і 3000 науковців [1].

При створенні кластерів пропонується дотримуватись таких організаційних принципів:

1) отримання доходу за межами сировинних галузей – на основі науково-обґрунтованих і технологічно реалізованих комплексних рішень, а також комерційних механізмів створити умови для переозброєння промисловості високих переділів (розробка приладів нового покоління, машинобудування, нові матеріали – полімери, надчисті матеріали, нанотехнології) і тим самим підготувати комплексні виробничо-технологічні пакети для вигідних інвестиційних вкладень. Подібні рішення, покладені в основу інвестиційних проектів, є умовою формування в Україні зони вигідних грошових вкладень за рамками сектора добувної промисловості.

2) можливість зрощування нових типових рішень регіонального розвитку – технологічні пакети, що створюються в кластерах, можуть тиражуватися на різних територіях країни, формуючи регіональні площадки стратегічної зайнятості, у тому числі й на основі залучення до країни фахівців, що раніше з неї виїхали.

3) створення ланки для поєднання між фундаментальною наукою і комплексними розробками. Формування комплексних технологічних рішень є ключовою перевагою кластера, що забезпечує перехід знань, отриманих у лабораторіях академічних інститутів країни в промислові технології виробництва, а також у технологічне know-how приладів та інструментальних систем нового класу для різних галузей промисловості. Здійснюваний оборот знань (фундаментальних, технологічних, природничо-наукових, гуманітарних, економічних) складає основу комплексних технологічних рішень і нових форм управління системами промислового виробництва [2].

Ефективна кластерна політика уряду країн Європейського Союзу повинна враховувати те, що держава як політико-економічний суб'єкт змушена обирати найраціональніший шлях кластеризації економіки. Головна мета політики кластеризації, яку проводять світові держави, а саме країни-члени Європейського Союзу, полягає в отриманні максимальної вигоди від використання всіх можливостей від кластерної (мережної) взаємодії завдяки об'єднанню промислового й наукового потенціалів. В сучасних умовах прогрес забезпечують не підприємства поодиночки, а їх об'єднання, групи або кластери. Аналіз світових процесів кластеризації в цілому доводить високу ефективність діяльності кластерних об'єднань та їх визначальний вплив на прискорення економічного розвитку. Кластер реалізує три основні програми: підвищення майстерності, зв'язок промисловості з університетами, підвищення конкурентоздатності малих підприємств.

Список використаних джерел

1. Стратегия полюсов: регионы повышают конкурентоспособность страны // Франция и Россия: перспективы сотрудничества. – Тематическое приложение «Страна-партнер» к еженедельнику «Экономика и жизнь». – 2007. – № 20. – С. 18-19.
2. Громыко Ю. В. Что такое кластеры и как их создавать? [Электронный ресурс] / Ю. В. Громыко; Сайт «О ситуации в России» // Альманах «Восток». – 2007. – № 1 (42). – Режим доступа: <http://www.situation.ru/app/j_art_1178.htm>.
3. The 4th International Conference on Technology Policy and Innovation (Curitiba, Brazil, August 28-31, 2000).
4. Инновационный потенциал научного центра: методологические и методические проблемы анализа и оценки / В. И. Суслов и др. – Новосибирск : Сибирское научное издательство, 2007. – 276 с.
5. Куценко Е. Кластеры в экономике // Обозреватель-Observer. – 2009. – № 11. – С. 112-120.